

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

3. Virtus non est aliud nisi amor Dei. Ostenditur ex diversis principijs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

& Concilij asserta fuit, recordetur ille principiorum illorum quae de originalibus peccatis & liberi arbitrij tractantes, tanquam immobilia ex Augustino collocavimus. Cum enim creatura rationalis ad aliquid necessario sua voluntate tanquam pondere inclinetur, alterum necesse est sit id in quo motus voluntarius requiescat, aut Creator aut creatura, aut mundus aut Deus. Nam sub mundo quicquid creatum & à Deo distinctum est, comprehenditur. Principium per se itud manifestum est, certaque veritatis. Nec minus indubitata certitudinis juxta Augustinum, est illud alterum, quod si in creatura diligenda requiescat, vitiosus, reprehensibilis, adeoque culpabilis amor sit, fons, fomes ac radix omnium peccatorum. Est enim illa vitiosa cupiditas quae in omnibus peccatis dominatur, cui contraria est

soia charitas Dei. nullum quippe medium inter ista duo datur aut dari potest. Quae quidem omnia cum fusè ex Augustini principijs diversis in locis declaraverimus, superfluum esset, & lecton ingratum, hoc repetere. Cum igitur ad creaturæ dilectionem & fruitionem nulla sit opus gratia Dei, sed ad utramque vires voluntatis abundè sufficiant, per se perspicuum evadit, ad solam dilectionem Creatoris, qui veritas & justitia est, gratiam esse necessariam. Si enim efficaciter ejus præcipientis justitia diligatur, quicquid ipse mandaverit, aut vetuerit, libentissimè, & suavissimè, & facillimè voluntas operabitur; eaque una justitiæ dilectione implebit universam legem Dei, secundum illud Apostoli, quod sexcentis ab Augustino ad hoc ipsum probandum repetitum fuit: *Pietyudo legis dilectio.*

Vide lib. 2. de statu naturae lapsæ à c. 12. usque ad 24. Item c. 18. & maxime 29. ibi. 32.

Rom. 13.

CAPVT TERTIVM.

Virtus non est aliud nisi amor Dei. Ostenditur ex diversis principijs.

EX his principijs jam alia non parvi momenti doctrina incipit diluere, quam Augustinus constantissimè tradidit. Docet enim virtutem creaturæ rationalis non esse prorsus aliam, quam amorem Dei. Quae quidem doctrina philosophiæ moralis Aristotelicæ sectatoribus valde exortica videbitur, sed si bene suis ponderibus, hoc est, Christianis trutinetur, castissima, dignissima, verissima, & ex intimis penetralibus Christianæ Religionis prompta: Cujus antequam rationem à priori demus, ex ipsius monumentis demonstrandam est, hoc ipsum non à me aliqua industria ratiocinationis colligi, atque autoritatè tanti Doctoris imponi, sed ab ipso fixè creditam & ex professo tractatam esse. Quid enim absolutius & manifestius asserti potest, quam id quod Augustinus postquam & ratione & Scripturarum auctoritate docuisset, summum hominis bonum quo referenda sunt omnia, & cui inherere beatissimum sit, esse solim Deum, nec ei inhaerere nos posse, nisi dilectione, amore, charitate, tandem subjungendo dicit: *quod si virtus ad beatam vitam nos ducit, nihil omnino esse virtutem à se separatum, nisi SYMMVM AMOREM DEI.* Quod ipsum quoque nonnihil superius valida ratiocinatione colligerat: *Si non placet vocare virtutem nisi habitum ipsum & quasi sapientiam qualitatem, qua nisi in anima esse non potest, oportet ut aliquid aliud sequatur anima, ut ei virtus possit inhaerere: quia neque nihil sequendo, neque sit vitium sequendo potest, quantum ratio mea fert. ad sapientiam pervenire. Hoc igitur aliud, quod sequendo anima virtutis atque sapientia compos sit, aut homo sapiens est aut Deus. Et cum docuisset non esse hoc hominem sapientem, quia in vitis nobis auferri potest; Deus igitur, inquit concludendo, restat quem si sequimur, bene si assequimur non tantum bene sed etiam*

beate vivimus. Deum vero non aliter sequimur nisi diligendo, prout in sequentibus tradit. Quid vero plenius dici potest, quam id quod de ista eadem Dei dilectione tanquam virtute dicit: *Et ut generaliter breviterque complectar, quam de virtute habeam notionem, quod ad recte vivendam attinet, VIRTUS EST CHARITAS, qua id quod diligendum est diligitur, ita in alijs maior, in alijs minor, in alijs nulla est. Ecce absolutissimè definitum, virtutem esse charitatem, qua id quod diligendum est diligitur, hoc est, Deus. Est enim fixissimum apud Augustinum, non mundum, hoc est, non creaturas, sed Deum esse diligendum, juxta illud Apostoli: *Nolite diligere mundum, neque ea quae in mundo sunt.**

Epist. 29.

1. Joan.

Epist. 29.

Itaque in eodem loco sanctus Doctor eatenus alijs virtutibus præditum esse quempiam docet, quatenus charitatis magis aut minus est particeps: *Si quod puto esse verum, inquit, scilicet quatenus congruentius ita sunt animæ intentiones ut corporis membra, non quod videantur loci, sed quod sentiantur affectibus, & aliud (corporis membrum) illuminatur amplius, aliud minus aliud omnino caret lumine, & tenebroso inumbratur obstaculo, profecto ita ut quisque illustratione pia charitatis affectus est, in alio actu magis, in alio minus, in aliquo nihil. sic potest dici habere aliam, & aliam non habere, aliam magis aliam minus habere virtutem. Nam & maior est in isto charitas quam in illo, recte possumus dicere; & aliqua in isto nulla in illo quantum pertinet ad charitatem qua pietas est. Quid illis verbis doctus & apertius postulari potest, quibus in libris de Civitate Dei cum Philosophis de virtute disputando pronantiat. Bonum nostrum de cuius sine inter Philosophos magna contentio est, nullum est aliud quam illi (Deo) inhaerere: cuius unius anima inter etherales incorporeas si dici potest, amplexu, veris impletur secundaturque virtutibus. Hoc enim bonum diligere in toto corde, in tota anima,*

Lib. 10. de Civitate. c. 4.

anima, & in tota virtute precipuar. Ad hoc bonum debemus. & a quibus diligimur duci, & quos diligimus docere. Sic complentur duo illa precepta, in quibus tota lex pendet & Propheta. Quid denique, ut paucis multa complectur, accuratius dici potest, quam id quod Macedonium eruditum & in hoc seculo clarum virum instituendo dicit. *Quantum & in hac vita virtus non est nisi diligere, quod diligendum est. Quid autem eligamus quod precipue diligamus, nisi quo nihil melius invenimus: Hoc Deus est, cui si diligendo aliquid vel proponimus vel aequamus, nos ipsos diligere nescimus. Tamen enim nobis melius est, quanto magis in illum imus, quo nihil melius est. Imus autem non ambulando, sed amando.*

Epist. 52. ad Maccedon.

Quod si nonnulla principia consulere & excutere voluerimus, quibus incumbens, doctrinam istam sanctissimam tradit, perspicuum fiet, nihil verius ac rectius ab eo adversus Aristotelis Philosophiam tradi potuisse. Nam Primum principium cui innititur, est illud lumine naturali notum, quod jam semel & iterum in superioribus tenuit: *Virtus non est nisi diligere quod diligendum est, seu ut in alia Epistola dixit: Virtus est charitas, id est dilectio qua id quod diligendum est diligitur.* Virtus est enim in proposito voluntatis, unde necesse est ut per eam aliquid diligitur. Hoc autem, ut vel diligendum vel non diligendum sit, necesse est. Diligere quod non est diligendum, impossibile est ut virtus esse possit, hoc enim est potius vitium & omnium vitiosorum voluntatis motuum seu peccatorum scaturigo. Ergo necesse est, ut virtus sit propositum seu dilectio, qua id quod diligendum est diligitur. Jam vero, quid est creature rationali diligendum, nisi unus & solus Deus? Hoc enim juxta sancti Augustini doctrinam diligimus, quod non transitoria quadam electione ad aliud referimus, sed in quo animus conquiescit. Qua de re alibi multa diximus. Manifestum est igitur, nihil creatum creature rationali diligendum, hoc est, per se appetendum esse, sive utud substantia creata fuerit, sive qualitas delectabilis, sive actio ipsa quam Philosophi predicarunt. Nam in omnibus istis diligendis, virtutem aliqui non nisi errando collocarunt. Sola igitur dilectio Dei vera virtus est, quia per illam id quod diligendum est diligitur. Ex quo factum est, ut & Epicureorum virtus sive corpora pulchra sive delectationes inde perceptas diligentium, & Stoicorum & Peripateticorum, & aliorum quorumlibet ipsas virtutum actiones per se appetentium, ab Augustino velut vitia describantur. Qua de re quia fuse in alio loco disseruimus, non est hic uberius dicendi locus.

Epist. 52.

Epist. 29.

Vide lib. 4. de statu nat. lapsa.

Lib. de morib. Eccl. 4. p. 6.

Secundum principium est, quia virtus non est aut esse potest aliud nisi voluntas bona, seu quod idem est, propositum voluntatis bonum. Propositum enim adhuc indifferens ut sit bonum aut malum, nullo pacto virtus est, cum virtus faciat hominem bonum & actum ejus bonum, ex illa sancti Augustini regula: *Nemo dubitaverit quia virtus animam faciat optimam.* Multo

A vero minus propositum hominis malum virtutem quicquam dixerit. Restat igitur, ut virtus sit propositum voluntatis bonum, quod Augustinus latine loquentium phrasi & more, voluntatem bonam dicere solet. Quam ita definit aliquoties in libro primo de libero arbitrio, ut sit, voluntas qua appetimus recte honesteque vivere, & ad summam sapientiam pervenire; aliquando simplicius & absolutius, voluntas qua appetimus recte honesteque vivere: declaratque talem voluntatem bonam non modo virtutem esse, sed etiam quatuor virtutes comprehendere capitales, unde ceteræ fluunt, eo quod illas virtutes habere, illud ipsum sit recte honesteque vivere. Jam vero, nihil omnino aliud est Augustino bona voluntas, quam Dei charitas: *Quasi vero, inquit contra Pelagium asserentem ex nobis esse bonam voluntatem, aliud sit bona voluntas, quam charitas, quam Scriptura nobis esse clamat ex Deo.* Quod alibi plurimis testimonijs ejus astruimus, tanquam doctrinam in Augustini scriptis usitatum & celebrem. Cum ergo non sit aliud bona voluntas nisi charitas, profecto virtus hominis quæ bona voluntas est, nihil est aliud nisi charitas. Quod in eodem citato loco disertis verbis exprimit: *Aliud est charitas, radix bonorum aliud cupiditas radix malorum. Tantumque inter se differant, quantum virtus & vitium.* Et iterum paulo inferius: *Charitas qua virtus est ex Deo nobis est.*

Lib. 1. de lib. arbit. c. 12. lib. 1. cap. 13.

Lib. de grat. Christi. c. 21.

Lib. de ver. simp. c. 20. Cap. 21.

Tertium Augustini principium est, quia quisquis recte vivere constituit, quod & inchoat & provectæ & perfectæ virtutis officium est, necesse est ut animum regulis quibusdam incommutabilibus, in quibus videat quid cavendum & faciendum sit, adhibeat, easque diligat & sequatur. Ut verbi gratia quisquis ab adulterijs & alijs carnis corruptelæ abstinerere cupit, quod proprium castitatis munus est, videt regulam quandam in æterna veritate stabilem, ex cujus rectitudine velut irreprehensibilis normæ morum, culpæ adulteros, laudat eos, qui carnem ab omni hujusmodi fœditate custodiunt: atqui tales regula & quasi lumina virtutum inmutabilia & sempiterna, non sunt aliud quam lex æterna, quæ in ipsa æterna Dei veritate splendet; quam proinde diligendo, non aliud diligit nisi ipsum Deum seu veritatem & justitiam ejus incommutabilem à qua promanat, & ex cujus refulgentia lucis fulget, quicquid velut justum & rectum approbamus sive facimus. Omnis igitur virtus in Dei ipsius tanquam veritatis & justitiæ incommutabilis dilectione versatur, & ex illa rationem virtutis trahit. Cuncta ista non est difficile ex Augustino patefacere. Nam in libro de libero arbitrio, ubi de virtute tractat, quam in recte vivendi, ut vidimus; voluntate constituerat, sic ad Evodium loquitur: *Vic mihi prius, utrum quis recte vivere velit, diligat, & eoque ita delectetur, ut non solum ex rectum sit, seu etiam dulce acque iucundum, amet hanc legem æternam, habeat, seu charissimam qua videt tributam esse bonæ voluntati, beatam vitam, male miseram Respondet Evodius, Amat omnino, ac vehementer:*

Lib. 1. lib. dilig. c. 13.

menter: Nam IPSAM SEQVENS ita vivit. Quid
 cum hanc amat, inquit Augustinus, mutabile ali-
 quid amat ac temporale, an stabile aliquid amat, ac
 sempiternum? Respondet, aeternum sane atque in-
 commutabile; atque ita talis legis aeternae dilecto-
 rem nominat amatorem rerum aeternarum,
 ideoque beatum. Nempe quia notissimum est
 in Augustini doctrina, aeternam legem non
 aliud esse nisi ipsam rationem ac voluntatem
 Dei, qua justum est omnia esse ordinatissima.
 Et in secundo libro de libero arbitrio prolixè
 & ex professo tradit, esse quasdam aeternas re-
 gulas ad sapientiam pertinentes, quas omnes
 homines supra se in aeterna veritate commu-
 niter vident, ut studendum esse sapientiae; iuste esse
 vivendum; deteriora melioribus esse subdenda; propria
 suis quibusque tribuenda; aeternum temporali esse mel-
 lius; a corruptione ad incorruptionem convertendum
 animum; hoc est incorruptionem diligendam esse; vi-
 tam qua nullis adversitatibus de certa & honesta son-
 tentia dimoveatur, esse meliorem, quam eam qua facile
 incommotis temporalibus frangitur atque subvertitur.
 Quas tanquam regulas & quasi lumina virtutum
 sapius vocat, & vera & incommutabilia & om-
 nibus communiter ad contemplandum expo-
 sita esse certissimum esse definit: has regulas ad
 sapientiam pertinere; ad eam animum recte viventis
 ita converti; ut quanto magis quisque ad agendam
 vitam eis utatur, & secundum has agat vitam; tanto
 magis vivat faciatque sapienter. In quibus sane re-
 gulis iam dictis omnium praecipuarum virtu-
 tum officia praescribuntur. Quae expedito per-
 git offendere regulas istas in aeterna veritate con-
 tineri: veritatem istam omnibus incommutabilia
 vera cernentibus tanquam miris modis secretam & pu-
 blicum hunc praesertim esse: esse mentibus nostris excel-
 lentioribus, esse sempiternam sapientiam, esse summum
 bonum, esse Deum nostrum, qua cum hominibus lo-
 cuta est, quando dixit: Veritas libera vos. Ad
 postremum concludit in huius veritatis amore
 tanquam incommutabilis boni dilectione esse
 beatitudinem ac virtutes omnes: Voluntas, in-
 quit, cum inhaeret incommutabili bono, & que com-
 muni non proprio, sicuti est illa de qua multum locuti
 sumus, & nihil aliud diximus, VERITAS, videt
 homo beatam vitam: eaque ipsa vita beata id est
 animi affectus inherenti incommutabili bono pro-
 prium & primum est hominis bonum. IN EO SUNT
 ETIAM VIRTUTES OMNES, quibus male uti ne-
 mos potest. Et statim adijci homines fieri pru-
 dentes, fortes, temperantes, justos, COAPTAN-
 DO ANIMUM ILLIS INCOMMUTABILIBUS
 REGULIS, LUMINIBUSQUE VIRTUTUM, QUAE
 INCORRUPTIBILITER VIVUNT IN IPSA VE-
 RITATE SAPIENTIAQUE COMMUNI, qui-
 bus & ille coaptavit & fixit animum, quem ista vir-
 tutebus praeditum sibi ab invicem proposuit. Ecce
 aperitissimè & ab ipsis fundamentis expositum
 id quod in omnibus operibus sexcenties cla-
 mat, in implendis quibuslibet legibus, iuste
 que vivendo ipsam iustitiam esse divinam cha-
 ritate diligendam. Nam illa iustitia est illa
 ipsa aeterna veritas, quam tantopere com-
 mendavit: in qua tanquam in incommutabili
 luce super mentes nostras fulgente, omnes re-

gulae vitae iustae ac bonae; & quasi lumina vir-
 tutum omnium continentur, quibus amore
 coaptandus est animus, ut agendo vivendoque
 in moribus exprimentur. Ut proinde cesset
 omnis admiratio, quae Scholasticos nonnullos
 tenet, cur ista iustitia non possit naturae viri-
 bus diligi. Est enim illa ipsa iustitia, non qua-
 litas temporaria humanorum animorum, sed
 sempiterna vivens substantia, Deus verus ac
 veritas, quae secundum Catholicam fidem ab
 Augustino explicata & inculcata, nullo
 pacto nisi diffusa per Spiritum sanctum in
 cordibus nostris charitate diligi potest.

Quae quidem si quis intellexerit, jam non
 laborabit in alijs loquendi modis, quibus ean-
 dem doctrinam Augustinus, alijs in locis non-
 nunquam exprimit. Nam quod hic dixit vir-
 tutes obtineri, & homines bonos fieri coaptan-
 do animum incommutabilibus illis regulis in
 veritate viventibus, hoc alibi dicit fieri, con-
 vertendo animum ad incommutabile bonum:

Rationalis creatura ita facta est, ut sibi ipsa bonum,
 quo beata sit, esse non possit, sed mutabilis eius, si
 convertatur ad incommutabile bonum, fiat beata: unde
 si avertatur misera est; avertio eius vitium est, & CON-
 VERSIO EIUS, VIRTUS EIUS est. Nam istud
 incommutabile bonum, quod convertitur con-
 versione quae virtus est, non est aliud nisi aeterna
 iustitia, illa aeterna veritas regulas & lumina
 virtutum omnium continens, quas diligen-
 do iuste vivit. Nec illa conversio aliud quic-
 quam, nisi dilectio charitatis, quam per gra-
 tiam Dei in nobis fieri profitemur, quando
 dicimus illi: Convertite nos Deus salutaris noster.

Alibi vero dicit homines bonos fieri, conver-
 tendo animum, non ad hoc vel istud bonum, quod
 participatione sit bonum, sed ad ipsum incommu-
 tabile bonum, quod est ipsa veritas, simplex bo-
 num. Nam lib. 8. de Trin. tractans quo pacto
 animus fiat bonus, non illa bonitate qua est
 animus in quantum omni corpore melior, sed
 illa ex qua dicitur bonus animus, quam videt
 bonitatem ei virtus tribuit: Ideo, inquit, non dicitur
 bonus animus (tamen videlicet iam sit
 anima) quoniam testat et actio voluntatis, qua sit
 praesentior: quam si neglexerit, iure culpatur recteque
 dicitur non bonus animus. Distat enim ab eo qui hoc
 agit, et qui ille laudabilis, profecto iste qui hoc non
 agit, viciabilis est. Quibus verbis describitur
 actio studiosa, qua virtutem sibi animus parit,
 & neglectus eius. Iam igitur audi quo pacto,
 qua animi conversione, cujus rei dilectione
 virtus animo inleratur: Cui vero agit hoc studio
 & sit bonus animus, nisi se ad aliquid convertat, quod
 ipse non est; non potest hoc assequi. Quo se autem
 convertit, ut fiat bonus animus NISI AD BONUM,
 cum hoc AMAT ET APPETIT & adipsit? Unde
 si rursus se avertat, fiatque non bonus, hoc ipso quod
 se avertit a bono; nisi maneat in se illud bonum,
 unde se avertit, non est quo se utatur, si voluerit emen-
 dare, convertat. Quapropter nulla essent mutabilia bo-
 na, nisi esset incommutabile bonum. Vbi tradit non
 aliter fieri bonum animum, hoc est, virtute praedi-
 tum, nisi ad incommutabile bonum sese amore
 convertat. Hoc vero bonum incommutabile

Epist. 110.
cap. 23.

Lib. 8. de
Trin. cap. 3.

Lib. 8. de
Trin. c. 3.

non aliud esse nisi Deum, consequenter exponit, dum jubet, ut non quæcunque particularia bona quæ participatione sunt bona, sed ipsum bonum simplex, quo animus convertendus est, attendamus: Si ergo potueris illis detractis (quæ participatione bona sunt) per se ipsum perspicere bonum, perspexeris Deum. Et si amore inhaerens, continuis beatificaberis, beatificatione videlicet viæ & imperfecta quæ ex virtute nascitur, de qua sermo est: Pudeat autem cum ista non amentur, nisi quia bona sunt, eis inhaerendo non amare BONVM IPSVM, unde bona sunt. De quo bono statim addit: Hac est veritas & simplex bonum. Non enim est aliud aliquid quam ipsius bonum, ac per hoc etiam summum bonum. Non enim minus vel augeri bonum potest, nisi quod ex alio bono bonum est. Ad hoc se igitur ANIMVS CONVERTIT ut bonus sit, à quo habet ut animus sit. Tunc ergo voluntas natura congruit, ut perficiatur in bono animus, cum ILLVD BONVM DILIGITVR CONVERSIONE VOLVNTATIS, unde est & illud, quod non amittitur nec aversione voluntatis. Vides hic perfectione desertum ac traditum, ac ratione probatum, non aliter fieri bonum animum, hoc est, virtute præditum (nam nemo dubitaverit, quam virtus animam faciat optimam) quam dilectione veritatis, simplicis boni, incommutabilis boni, & ideo summi boni: hoc enim à creatura rationali magis magisque participatur diligendo. Nimirum quia in ista simplici & æterna & summa veritate vivunt, quemadmodum supra dixit, regulæ quædam & quasi lumina virtutum omnium quibus animus per amorem captando rectè honesteque vivimus, quod proprium virtutis est, & boni efficiuntur. dum sempiternas regulas istas amando sequimur, & moribus nostris imprimimus, & exprimimus. Nam ista cõversio ad ipsum bonum, iste amor simplicis veritatis, ista dilectio regularum ejus æternarum & quasi luminum non est aliud quam dilectio iustitiæ sempiternæ, quam toties charitate à sancto Spiritu distillanda diligi, & sine cujus dilectione nihil boni fieri posse, tradit.

Itaque ut lectores operum suorum ab omni scrupulo, qui ex istis diversis explicandi modis in idem tamen redeuntibus nascitur, Augustinus liberaret, in alio ejusdem libri loco prolixè & ex professo explicat, quo pacto iustus fiat animus dilectione iustitiæ, quam in omnibus scriptis suis tantopere prædicavit. Nam iustum fieri & bonum fieri, prorsus idem Augustinus sunt. Ut igitur id quod in libro 1. & 2. de libero arbitrio dixerat, nos virtute præditos fieri dilectione regularum veritatis & luminum virtutum omnium, & quod jam dixit nos bonos fieri dilectione ipsius bonitatis & simplicis veritatis, nihil diversum esse sciremus ab eo quod passim tradit. opera bona & actiones iustitiæ, non aliter esse bona & iusta nisi fiant dilectione iustitiæ; primum docet animos etiam injustos videre quid sit iustus animus, nec illud videre extra se, sed in se, nec illud quod vident esse imaginem vel phantasma rei corporeæ, qualis est, cum Car-

thaginem aut Alexandriam cogitamus, sed aliquid quod apud se invenit animus, quod & alij vident & probant. Itaque ad rei definitionem accedens: An illud quod vident VERITAS EST INTERIOR præsens animo, qui eam valet intueri, nec omnes valent? Et qui intueri valet hoc etiam quod intuentur, non omnes sunt; hoc est, non sunt etiam ipsi iusti animi, sicut possunt videre ac dicere, quia sic iustus animus. Quod unde esse potuerunt NISI INHAERENDO EIDEM IPSI FORMÆ QVAM INVENTVR, ut inde formentur, & SINT IUSTI ANIMI, non tantum cernentes aut dicentes iustum esse animum, qui scientia atque ratione in vita ac moribus sua cuique distribuit, sed etiam VT IPSI IUSTE VIVANT IUSTEQUE MORATI SINT sua cuique distribuendo, ut nemini quicquam debeant, nisi ut invicem diligant? ET VNDE INHAERENTVR ILLI FORMÆ NISI AMANDO? Cur ergo alium diligimus, quem credimus iustum & non DILIGIMVS IPSAM FORMAM, ubi videmus quid sit iustus animus, ut & nos iusti esse possumus? An vero nisi & ISTAM DILIGEREMVS, nullo modo eum diligeremus, quem diligimus ex ista? Vnde ergo contingit quod non sumus etiam iusti, si iustum animum non nisi ex ista diligimus? Responder Augustinus: Sed dum iusti non sumus minus eam diligimus, quam ut iusti esse valeamus. Homo ergo qui creditur iustus, ex EA FORMA ET VERITATE DILIGITVR, quam cernit & intelligit apud se ille qui diligit: IPSA VERO FORMA ET VERITAS NON EST QVOMODO ALIVNDE DILIGATVR. NEQVE ENIM INVENIMVS ALIQVID TALE PRÆTER IPSAM, VT EAM CVM INCOGNITA EST CREDENDO DILIGIMVS EX EO QVOD IAM TALE ALIQVID NOVIMVS. QVICQVID ENIM TALE ALIQVID PERSPEXERIS IPSA EST, ET NON EST QVICQVAM TALE, QVONIAM SOLA IPSA TALIS EST QVALIS IPSA EST. Vides hic luculentissimè expostum, quid sit illud quod videmus & quod diligimus, cum diligimus iustum animum, & cum ita diligimus, ut etiam ipsi iuste vivamus; nempe formam quandam interioriorem ipsam videlicet veritatem sempiternam & incommutabilem, cui nihil simile reperiri potest; quia videlicet ipsa sola est verus Deus, quem quasi cõsulcatione pertricti in enigmate cernimus, cum istam formam ac veritatem cernimus. Ista eadem forma, ista veritas est, ista iustitia incommutabilis, quam sexcentis locis in operando diligendam esse commendavit. Hoc enim exserte in consequentibus istius ejusdem libri statim tradit. Nam cum normam Apostolicæ vitæ ex Epistola secunda ad Corinthios retulisset, quam sanctus Paulus Christianæ Religionis ministris figit, ita subiicit: Quid est quod accendamus in dilectionem Pauli Apostoli cum ista legimus, nisi quod credimus eum ita vixisse? Vivendum tamen sic esse Dei ministris, non de aliquibus auditum credimus, sed INTVS APVD NOS, VEL POTIVS SVPRÀ NOS IN IPSA VERITATE CONSPICIMVS. Illam ergo quem sis vixisse credimus, ex hoc QVOD VIDEMVS, DILIGIMVS. ET NISI HANC FORMAM QVAM SEMPER STABILEM ATQVE INCOM-

Ibid.

Lib. 8. de
Eccl. 6. 6.Lib. 8. de
Trinit. 6. 6.2. ad Corin.
cap. 6.
Lib. 8. de
Trinit. 6. 7.

INCOMMVTABLEM CERNIMVS, *præcipue* A
diligemus, quia eius vitam, cum in carne vive-
ret, HVIC FORMÆ COAPTATAM, ET
CONGRVENTEM FVISSE, *scde* retinemus. Sed
nescio quomodo amplius, & in IPSIVS FORMÆ
CHARITATEM excitamur perfidem, qua credimus
vixisse sic aliquem &c. Ita & ipsorum vitam facit
de nobis diligi FORMÆ ILLIVS DILECTIO, se-
cundum quam vixisse creduntur, & illorum vita
credita in EANDEM FORMAM FLAGRANTIO-
REM EXCITAT CHARITATEM, ut quanto
flagrantius DILIGIMVS DEVM, tanto certius se-
reniusque videamus: quia IN DEO CON-
SPICIMVS INCOMMVTABLEM
FORMAM IVSTITIÆ SECUNDVM
QVAM HOMINEM VIVERE OPORTERE IV-
DICAMVS. Ecce jam habes expositam luci-
dissime, quid sit ipsa veritas quam conspici-
mus ac diligimus, eum vel ipsi recte vivi-
mus, vel alios diligimus, quos ita vixisse
credimus, quid sit illa forma, quam stabilem
& semper incommutabilem cernimus,
Nempe INCOMMVTABILIS FORMA IVSTI-
TIÆ, quam in Deo conspiciamus. Et ideo
impossibile est eam diligi nisi illa flagranti
charitate quam Spiritus sanctus inspirat ac
diffundit in cordibus nostris: nec enim est
aliud ipsa veritas & forma iustitiæ quæ est in
Deo nisi ipse Deus. Cum ergo bene vivere
non possit animus, nec bonus, nec iustus esse,
nisi talem formam iustitiæ, quæ Deus est,
diligat, perspicuum est, virtutem & bonita-
tem & iustitiam hominis inhaerentem non esse
aliud quicquam nisi dilectionem Dei.

Quartum principium Augustini est, quia
virtus non est aliud quam affectio animæ bona.
Sic enim ipse virtutem aliquoties in ope-
ribus suis circumloquitur, ut libro duodeci-
mo de Genesi ad litteram: *Propter animæ affe-*
ctionem bonam quæ desiderio meliore mundata multas
interficat cupiditates &c. Propter illam ergo affe-
ctionem animæ bonam, etiam in somnis quadam eius
mentis clarent. Hanc verò affectionem virtu-
tem esse declarat inferius, quando dicit: *Omn-*
nis animæ affectio bona, cui contraria sunt eius
vitia, quæ recte culpantur, atque damnantur in
hominibus. Iam vero affectio amoris erga crea-
turam non potest esse bona, sed potius est
mala, & magnum animæ vitium: necesse

est igitur virtutem esse affectionem animæ
erga Creatorem. Nam propter malitiam affe-
ctionis animæ erga creaturas generaliter Au-
gustinus tradit: *Amor inferioris pulchritudinis* Lib. 6. de mu-
animam polluit, non quasi inferior quæcunque
pulchritudo sive substantiarum, sive qualita-
rum, sive actionum passionumve mala sit, sed
quia illis dilectione affecti malum est, sicut Au-
gustinus ibidem docet: *Quod illam sordidat, non* Ibidem.
est malum, quia etiam corpus creatura Dei est, &
specie sua, quamvis infima decoratur, sed pro ani-
ma dignitate contemnitur; sicut auri dignitas etiam
purgatissimum argenti commixtione sordescit. Res
etiam bona amari potest, amore non bono.
Affectio igitur animæ erga creaturam non est
bona, & ideo virtus hominis postquam in
creaturarum affectiones per peccatum primi
hominis præcipitati sumus, non est aliud
nisi perpetua quadam illius affectionis munda-
tio per affectionem erga creatorem: *Hæc* Lib. de m. i. s. f.
quippe dilectionis virtute inferiora ornat, nec ab ca. 14.
superioribus sordidatur. Sed de istis affectionum
erga creaturas qualibet immunditij, plura
superius, cum de affectibus animæ tractare-
mus diximus. Itaque sanctus Augustinus gra-
dus & actus percurrens quibus anima pertin-
git ad summam sapientiam, de actu quarto
dicit: *Quartus virtus dicitur, quem in eo con-* Lib. de quæ-
stituit, ut sese abstrahat a sordibus, totamque ritas anime,
emaculet ac mundissimam reddat. Et in libro
sexto Musica postquam exposuerat inquina-
tionem & aggravationem animæ, quam
creaturarum affectionibus contraxerat, liqui-
dissime docet, non aliter emundari posse,
nisi per dilectionem Dei: *Videamus, inquit,* Lib. 6. mu-
quoniam illi actio divinitus imperetur, qua purgata sic. cap. 3.
atque exonerata revelet ad quietem &c. Et illam
actionem afferens: *Quid me putas hinc diutius* Cap. 14.
debere ducere, cum divina Scriptura tot volumini-
bus, & tanta auctoritate & sanctitate præditis,
nihil nobiscum aliud agant, nisi ut diligamus Deum
&c. Cum igitur virtus sit affectio animæ
bona; affectio vero erga creaturam non sit
bona, sed unicum ejus vitium, quo sordi-
data polluitur, à qua pollutione per dile-
ctionem Dei mundatur, perspicuum est, vir-
tutem non aliud esse; aut esse posse, nisi
amorem Dei.

CAPVT QVARTVM.

Virtutes Cardinales Amor Dei quadruplex.

H Is ita constitutis non operosum
fuerit declarare, qua ratione virtus
ista quæ est amor Dei, in quatuor
virtutes cardinales, sub quibus om-
nium aliarum moralium exercitio militat vel-
ut in membra dividatur. Nam ista divisio à
diverso operandi modo ejusdem amoris sumi-
tur, sive ab alio & alio amoris affectu, quem
vel in discernendis bonis ac malis, vel in coër-

A cendis libidinibus, vel in tolerandis difficili-
bus, vel in suo cuique distribuendo exerit: Ex
quibus operandi modis, quos idem amor parit,
quatuor virtutes oriuntur, prudentia, tempe-
rantia, fortitudo, iustitia. Nam amor conspe-
cte veritatis ac iustitiæ, quatenus discernere
facit bonum quod diligit à malo quod non di-
ligit, itemque quid bono suo dilecto congruat
vel non congruat, prudentia vocatur: idem
quatenus